

۱۳۸۴، ۵

گلچین اشعار مخزن الاسرار

تألیف: نظامی گنجوی
انتخاب اشعار: مرتضی صادقی زاده



۵۰۳۰ - ۴۶۱۴ ق. عنوان قراردادی:
مخزن الاسرار برگزیده. عنوان و نام پدید آور: گلچین اشعار مخزن الاسرار /
نظامی گنجوری به کوشش مرتضی صادقی زاده. مشخصات نشر: تهران:
بوسرس کتاب پیرا، ۱۳۸۲. مشخصات ظاهری: ۱۲۵ ص. شابک:
۹۷۸-۷۹۴۲-۱۰۰-۹۷۰۰. موضوع: فهرست نویسی: فیا. موضوع:
موضوع: شعر فارسی - قرن ۱۶ ق. سه افزوده: صادقی زاده، مرتضی،
۱۳۶۳. رده بندی کنگره: PIR5۱۳۱۱۳۹۴. رده بندی دیویی: ۸۱۲/۲۳.
شماره کتابشناسی: ۸۱۱/۵

گلچین اشعار

مخزن الاسرار

تألیف: نظامی گنجوی

انتخاب اشعار: مرتضی صادقی زاده

ناشر: انتشارات بورس کتاب بهزاد

نویسندگان: اول - ۱۳۹۴

جلد ۵۰۰

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۱۱ - ۱۹ - ۱

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال



میدان انقلاب، خیابان وحید نظری، بین فخرآزی و ۱۲ فروردین، پلا ۸۰

تلفن: ۶۶۹۵۵۲۱۳

فهرست

۹	زندگینامه
۱۳	مناجات اول در ستایش باری تعالی
۱۶	مناجات دوم در عجز و تقصیر خود
۱۸	در نعت حضرت مصطفی ۹
۱۹	در صفت معراج حضرت رسول ۹
۲۴	نعت اول حضرت رسول ۹
۲۶	نعت دوم
۲۹	نعت سوم
۳۱	نعت چهارم

۳۴	در ترتیب نظم این کتاب
۳۷	در فضیلت سخن
۳۹	در طلب حقایق و شناختن حقایق
۴۳	در خلوت دل
۴۸	خلوت دوم
۵۱	خلوت سوم
۵۸	مقاله اول در صفت آدم ۷
۶۳	مقاله دوم در محافظت عدل
۶۶	مقاله سوم در حدوث و انقلاب عالم
۷۰	مقاله چهارم در رعایت رعیت
۷۱	مقاله پنجم در صفات بشریت و عجز و پیری
۷۵	حکایت
۷۶	مقاله ششم در اعتبار موجودات

۷۹	مقاله هفتم در مرتبه آدمی بر جانوران
۸۲	مقاله هشتم در آفرینش سبعه احوال
۸۶	مقاله نهم در ترک مافات دنیا
۸۹	مقاله دهم در نمودار آخرالمن
۹۳	مقاله یازدهم در صعوبت دنیا
۹۶	مقاله دوازدهم در وداع این منزل
۹۸	مقاله سیزدهم در ترک علایق
۱۰۰	مقاله چهاردهم بیداری از غفلت
۱۰۴	مقاله پانزدهم در حدوث نو آمدگان
۱۰۷	مقاله شانزدهم در چابک روی
۱۱۰	مقاله هفدهم در تجرید خلوت
۱۱۴	مقاله هجدهم در بی وفایی دنیا و اهل روزگار
۱۱۶	مقاله نوزدهم در استقبال آخرت

مقاله بیستم در وقاحت ابنای دهر ۱۱۹

در خاتمه کتاب ۱۲۳

زندگینامه

حکیم الیاس بن یوسف بن رکن بن رید نظامی گنجوی، از استادان بزرگ سخن و از ارکان شعر فارسی است. تولد وی در شهر گنجه می‌شد که سال ۵۳۰ ه.ق در حوالی آذربایجان بوده در آن عصر آذربایجان و حوالی آن مرکز حکمت و فلسفه و جقه‌های مختلف بود، بخصوص اتابکان آذربایجان و موصل همچنین شروانشاهان، در آن دوران شهرت داشتند و با دولت سلجوقی وابسته بودند نظامی قسمت بزرگ عمر خود را در وطن خود گذراند و صرف کرد و در همان جا به کسب علوم و فنون علم پرداخت و تنها یک سفر کوتاه به دعوت قیام ارسلان بیکی از شهرهای نزدیک گنجه کرد و در مجلس آن پادشاه با نهایت احترام و اکرام پذیرفته شد. نظامی هیچگاه در مدح مبالغه ننمود و برای جلب نظر حکمرانان، شعر نساخت و به خصوص در آخر عمر گوشه گیر و آزاده زیست و گردن در پیشگاه امرا فرود نیاورد. نظامی غیر از دیوانی که عده ابیات آن را

دولت، بیست هزار بیت نوشته و اکنون فقط مقداری از آن در دست است پنج مثنوی مشهور بنام پنج گنج دارد که آنها را سدهٔ خمسّه نظامی می‌گویند.

مثنوی او را پنج گنج مخزن الاسرار است در بحر سریع که بنام فخرالدین بهرامشاه بن داود پادشاه ارزنگان در حدود سال ۵۷۰ هجری ساخته شده و این معنی از بیت زیر که خطاب به حضرت ختمی مرتبت صلی‌الله‌علیه‌وآله‌است مستفاد می‌شود:

پانصد و هفتاد بس اینم خوب / روز بلند است به مجلس شتاب

۱- این مثنوی نخستین منظومهٔ شعر است، و چنانکه بیش از این اشاره کرده‌ایم اندکی بیش از ۴۰ سالگی شاعر نگاشته شده، از سبب مثنویهای فارسی بر مواعظ و حکم در بیست مقاله.

۲- مثنوی دوم منظومه خسرو شیرین است و شرح مسدّس که نظامی آنرا بسال ۵۷۶ به پایان برده و گفته است:

گذشته پانصد و هفتاد و شش سال / نزه برخط نام داشت چنین نال

که ۶۵۰۰ بیت دارد.

۳- این منظومه در عشق بازی خسرو پرویز با شیرین ساخته و به او که مسالدین محمد

جهان پهلوان بن ایلدگز (۵۶۸ - ۵۸۱) تقدیم شد.

۴ - مثنوی موم و حوله لای و مجنون است که نظامی آنرا در سال ۵۸۴ هجری بنام شروانشاه ابوالمظفر اخستان بن منوچهر ساخته و بعدها نیز در آن تجدید نظرهایی کرده که ۴۵۰۰ بیت دارد.

مثنوی دیگر بهرامنامه یا مفت پیکر هفت گنبد است که شاعر بسال ۵۹۳ بنام علاء الدین کرپ ارسلان پادشاه مراغه ساخته و بنام تقدیم کرده که ۵۰۰۰ بیت دارد.

۵ - پنجمین مثنوی از پنج گنج است ندرت نام است، این کتاب شامل ۲ قسمت است که نظامی قسمت نخستین را شرفنامه و دومین را اقبالنامه نامیده است از اشارات تاریخی مختلف که در این کتاب آمده چنین بر می آید که شاعر آن را به مدتی از ارای محلی آذربایجان و اطراف آن تقدیم نموده. نظامی غیر از پنج گنج دیوان قصاید و غزلیات هم داشت.

نظامی در سال ۶۲۴ درگذشته و دیار فانی را وداع گفته، مدفن نظامی در گنجه تا اواسط عهد قاجاری باقی بود اما بعد از آن رو به ویرانی نهاد تا باز به وسیله محله آذربایجان شوروی مرمت شد، یادش گرامی باد.